

היו בורחים ביחידות, או בשנים-שלושה, ומסתתרים עד חשכה, ואז היו מסתלקים הביתה, מתחפשים שוב כפלחים שכירים מנוצלים.

כל הדברים האלה הם עכשיו נחלת העבר. אולם לקח האנשים, שרכשו את נסיונם הקשה בדם וזיעה, נשמר בלב, רענן כל הימים. נזכור נא, למשל, מה סיפרו לנו על אודות רימון הרובה? לא לקלוע אותו עד שתסתכל למעלה ותוכח כי מעל לראשך אין כל מעצור אשר יחזיר את הרימון חזרה אל חיקך. וכן הזהירות שיש לאחוז בה לפני זריקת רימון יד: ראשית כל פשוט את ירך לאחור, בשלמות. פעם ופעמיים: אחרי כך, כשבטוח אתה ששום זיו או ענף לא יפילו את הרימון מידך, תשלח ירך לאחור ותשליך אותו. הרי זה אמצעי זהירות רב-ערך ביותר בשעות-הלילה, או בתוך תעלה או חפירה. כן גם לימוד הרכיבה. הדבר היה פשוט. לא היה לך לעשות אלא דבר אחד: לטפס ולעלות על הבהמה. זו היתה מפילה אותך מעל גבה ואתה ניערת האבק מעליך ושוב סיפסת, עוד פעם ועוד פעם, עד אשר למדת. הפרדות שימשו מקור אשראה לגדפנים המפורסמים ביותר שבעולם, והפרד הניקרגואי דאוי להוקרה בעבור המהות שהעניק לאוצר הלשון של חיילי צבא-הים, שאין דוגמתו בעולם. המאמר הזה מגיע לקצו. הוא לא הובא כאן לשם מתן שיעור בהלכות מלחמה מסוג זה, או כנסיון לפתח תיאוריה. המחבר רק השתעשע, בהעלותו דברים. שראה ושמע במשך התקופה הקצרה שבילה בניקרגואה. כל כך רבים האנשים, קצינים וחיילים, שחוויותיהם במערכה היא מעלים אבק בנבכי זכרונם. לא הועלו כאן חוויות של דמים וסערות, כי אם נסיונות בעלי ערך מעשי. כי מי יודע מה ילד יום.

ולרן קונקין

מזכרונות פרטיזן ברוסיה

(פסקוב 1918)

„הגרמנים נמנעים מהכנס ליערות. הם צמודים לדרכים.“ — כך אנו קוראים ביומנו של פולקוב, מי שעשה יהוד עם הפרטיזנים הרוסים במשך חודשימים והשתתף עמם בקרבות מאחרי הקוים, ביערות ברוסיה.

נזכר אני כי כך היה הדבר גם בראשית 1918, כשכותב המורים האלה עמד בראש יחידה פרטיזנית ביערות של סביבת פסקוב. גם אז נמנעו הגרמנים מהכנס ליער.

ואין להתפלא על כך. היערות האלה גדולים כל כך, והסכנה אורבת בהם על כל צעד: מכל שיה, מתחת כל עץ, ומצטרותו ממעל. כל שכן בסביבה אויבת, אשר שם המלחמה היא מלחמת עיון בפיקה, באשר כל הסביבה מודיעה על תנועת הגרמנים, וכל הסביבה מסתירה את הפרטיזנים ומטפלת בהם, בלי שים לב לכל סכנה.

ביער אין תועלת במכוניות ויש לנוע ברגל; אין תמיכת אוירונים — כי מלמעלה רואים רק את צמרות העצים; וכמעט שאין מועיל בנשק תומך (במכוניות-יריה כבדות ובמרגמות). אם נתקלים באויב — נפגשים. עמו פנים אל פנים. הקלע המזב, שאינו מחמיא את המטרה, הנשש המישיב להסתתר, הסכינאי הזרוז — ועל הכל התייל האמיץ ועשירי-ההמצאות, — הוא המנצח. ובמלחמה כזו היתה יד הרוסים תמיד על העליונה.

פסקוב. בין פסקוב ולנינגרד (או פטרבורג) לא היו כל ערים חשובות. לונא היא באמצע הדרך. לונא שימשה בעת ההיא מרכזאספקה לנו, הבאים להגן על הבירה הצפונית. ובדואר היא משמשת גם כיום מרכזאספקה לגרמנים. הנוכה לשמוע בקרוב את השם „לונא“ בהודעות הסובייטיות? משתוקק אני לשמוע את השמות הצנועים „לונא“, „לנז“. אלה הם צמחי-דרוכים וערכם גדול; אף כי השמות האלה אינם אומרים מאומה ללב איש אשר לא שמע שמעם עד כה.

1918. פסקוב בידי הגרמנים והסכנה לפטרבורג גדולה. הצבא שהיה בחזית אינו קיים עוד: החיילים נתפורו איש איש לביתו. ופועלי הבירה, שכבר התנסו בהגנת עירם, בשעה שיצאו לקראת צבאות קורנילוב בקיץ 1917 (אנכי, כדאי לדעת אם צויף הדבר באיזה מקום שהוא, שיוסף מרומפלדור השתתף השתתפות אקטיבית, לפחות בפעולה אחת נגד חילות קורנילוב?), — התעוררו לעמוד שוב בשעריה. אכן, הפעם היתה הסכנה המרחפת על העיר כבדה יותר, אך גם את. המגינים פעמה רוח אמיצה יותר: משום חיבה לעיר היפה, משום החרדה לרבולוציה הצעירה, ועל הכל, משום אהבת המולדת — כי הפעם-היא התוקף זר.

מתוך ההתעוררות הזאת צמח ועלה — בתוך התוהו ובוהו ששרר אז בארץ — כוח חדש, הצבא האדום. אנו, אנשי הבטליון הראשון, ודאי שלא חוינו מראש, כי התחלנו הצנועה תחפת ותחיה לכות גדול ואדיר כל-כך. לא מאומנים היו האנשים. והיו גם אלמנטים לא-רצויים, תשורים. ואנחנו, החיילים הותיקים (ורבים בינינו היו „אבירי הצלב הניאורני“, סגני-קצינים של הגנרליה הצארית), התחברנו מיד ליהודה מיוחדת, פלוגה בתוך הבטליון, ויצאנו לחזית. כותב המורים נבחר להיות מפקד הפלוגה (בתקופה ההיא נהגו לבחור מפקדים). שאר הבטליון נשאר להתאמן. החזית עברה אז על יד תחנת מורשינו, התחנה האחרונה לפני פסקוב. — כשבאנו לחזית מצאנו שם את המלחים הבלטיים, הבנים הנאמנים של הרבולוציה, ומוללתחותיהם אחת. כבסיס שימשה לנו תחנה אחת מאחורינו — תחנת „קסרוני קלניא“. כיום היא מכונה „סמרוני קרפניא“ (קודם „סמרוני הלבנים“ וכיום „סמרוני האדומים“). מתחנה זאת היינו יוצאים, עוברים את „קו“ החזית ומצויקים לגרמנים. אפיוודות אחדות אספר להלן. אבל כאן עלי להקדיש מלים אחדות לענין הקור. מי שאינו מכיר את הקור הרוסי ומי שלא הרגיש בו במסיבות של מלחמת-תנועה, קשה לו לאחר לעצמו את סבל האיש שאינו לבוש במקרה זה כהוגן ושאינו לו שיכוך מתאים. שנים שלשה לילות בתוץ „מתסלים“ את האיש, מעיפים אותו ומורידים את כשרון-הקרב שלו. איני זוכר כיצד נתגלגלו הדברים, אבל זמן-מה שכנו בקרונות-רכבות. במבורו של קרונה-משא בער תנור, והחיילים היו מתקנים את שכיבתם בראש מכוון לאמצע. את החום קשה היה לסבול, ובו בזמן קפאו הרגלים. לאחר זמן-מה היו מתחילים האנשים לחמם את רגליהם — ואני עונו הראש, האזנים, האף והפנים.

זוכר אני, שפעם אחת יצאתי לבדוק את השמירה על הרכבת. הוקיפים שעמדו בצד דרום שמעו איזו הפיקה לאורך הפסים, אבל הם רעדו מקור ולא קמה בהם רוח לצאת ולבדוק. מה ומי הוא הדופק; ורק לאחר שכותב-המורים הללו, בלזית הסגן התורני, התחיל לחול בכיוון הדפיקות, יצאו גם השומרים לבדיקה.

הדופק או הדופקים התרחקו. חיבור אחד היה מפורק. כאן היתה כוונה להפתיענו. הצעדים הוליכו היערה. על אף כל האמצעים שאחזנו בהם לא עלה בידנו לחפוס את המחבלים. זה היה נסיון לפעולה פרטיזנית מן הצד שכנגד.

ואשר לנשק שלנו. רובים מכודנים (הצבא הרוסי לא ידע אחרת), פצצות (4 לכל אחד), מספר סכינים (גששים — שהיו זרזירים מאד בעבודת סכינאים), מספר אקדחים ושתי מכונות-

יריה כבדות—דוגמת „מכסים“. לעתים רחוקות מאד היינו לוקחים את ה„מכסים“: רק כשיכולנו להגיע למתווה-הפצנו בעגלת-שלב. וגם כאשר לקחנו אותם, כמעט שלא היתה לנו הזדמנות להשתמש בהם. הפרטיזניות בנויה על קלות-תנועה, הפתעה, העוזה. הסיסמה המקובלת היתה: להתקרב אל השונא — אם אפשר, בלי שירגיש בכך — לתקוף אותו בסכין, פצצה, כידון. אנסה לתאר בזה דוגמא של פעולת יום ודוגמא של פעולת לילה.

פעולת יום.

בדרך מתקדמת עגלת-חורף רתומה לסוסת אכר קמנה ורוה. בעגלה אכר וקן וילד (הרושם הוא: — סבא ונכד), שני שקיקמה וקתלי-חזיר. אם יעכבו את האכר ושאלוהו: „לאן?“, — יענה: „השוקה“. הסוסה אינה מוצרות, ופעם בפעם היא נעצרת. בשעה שהעגלה עוקרת נכנס הילד היערה. הוא מעמיק לבין העצים כדי 40—30 צעד ומצפצף. צפצוף עונה לו. הוא מחכה. חייל גנש אליו: „ראיתם איזה דבר?“, „לא ראינו דבר“. „תמשיכו“. הילד נעלם.

והנה, בפעם אחרת, אמנם מניעה ידיעה: „במקום-משוּף בתוך היער יושבים וסועדים את לבם כתמישים-ששים רוכבים“. „באינון פינה?“, לאחר תקירה מרובה מתברר, כי הם בפינה צפצפית-מזרחית. הילד מקבל פקודה: „תסתלקו עם העגלה“. העגלה מוצאת לה דרך צדדית. וראה פלא: הסוסה יודעת לרוץ. הידיעה מניעה בינתיים אל ספקד הפלוגה. הוא מתקשר עם המתצית-האחרת של יחידתו, הנמצאת מעבר לדרך (אף היא בגודל מחלקה) ומתקדם בתוך היער, כשכל אחת משתי המחלקות הולכת מצד אחר של הדרך. ניתנת פקודה. כל מחלקה עוקפת את המער (מחשוף-יער) ויוצאת דרומה, בנקודה שבין היחידה הגרמנית ובין הבסיס שלה (רק שמונה וירסמאות מאתנו עד פסקוב). מחליטים: המפקד יירה לראשונה באקדחו וזה ישמש סימן לפתיחת אש. הנסיגה — בדרך ההתקרמות, רק להרחיק עוד כמאה צעדים מן הדרך.

בערך אחרי חצי שעה, כבר תפשה היחידה את עמדת-האש שלה. על יד המפקד — הצלף, לְמִי נבוה, רחב כתפים, כפוף-קומה. עפ"י הסימן, ירית האקדה, מפתיעה האש את הרוכבים. הם לא חיכו בשום פנים לאש מצד דרום. משתדלים הם לעלות על הסוסים. הצלף, השוכב על יד המפקד אומר: „ההוא אשר על הסוסה הנקודה, זה שעלה זה עתה“. יריה. הרוכב נופל. ושוב: „זה אשר רגלו ברכובה“. המסומן נופל. סוסים אחרים ברחו. גרמנים אחרים תפשו עמדה ומשיבים אש. חילופי היריות נמשכים כרבע שעה. הצלף אינו מחפיא את מפרותיו.

אבל מה זה? רעש מכוניות בדרך. ניתן אות לנסיגה. היחידה נכנסת מהר ליער. מופיעות שלש מכוניות משורינות גרמניות ועל היער יורד גשם עופרת. אבל היחידה כבר העמיקה לבין העצים.

במפקד הנערך לאחר שמניעים הביתה (למרושינו) חסר אחד. זה הוא סריוואי המנור. כעבור יומים מתברר, שהוא נפצע ברגל ונפל בידי הגרמנים. הגרמנים פשטו את בגדיו, קשרוהו יערום לעץ, ובסכין הורידו עור משתי רגליו. הוא גוע ביסורים איומים. מאז חדלנו לקחת שבויים.

פעולת לילה.

נדוע לנו שיחידה גרמנית, בערך כתצי פלוגה, הונה באחוזה X. מי שהיה פועל באחוזה גותן לנו תיאור מדויק של הבנינים ושל הגדר המקיפה אותם. היער מניע (לאשרנו) עד הגדר ממש. בקומה התחתונה, ששימשה תמיד למטבח, למחסנים ולחדרי הפועלים שבאחוזה, נמצאים עתה החיילים; למעלה (בקומה עליונה — רק שני חדרים), בתדרי מנהל האחוזה, —

הקצינים. אנתנו מניעים לפנות ערב. הגששים (ועמם הולך במקרים כאלה גם המפקד מספיקים עוד לראות היטב את מצב הדברים. עם השכה תניע הפעם עגלת חורף ובה „מכסים“ אחד. התכנית: כתה עם ה„מכסים“ תופסת עמדה מול השער היחיד — למקרה שהגרמנים ינסו להתפרץ מהבנין. מתוך הבנין אין הם יכולים לפתוח אש אפקטיבית כל-שהיא. את הוקופים (שני חגות) יש „לסלק“ בסכינים. לשם זה מסתרת כיתה של מומחים לדבר („אוטוטיניקי“) — כל הימידה (שתי מחלקות) מסתרת, מחלקה-מחלקה, כדי מרחק של 50 מטר מהגדר, מוכנים להשתער דרך הצדדים האנפיים של הגדר.

הפקודה היא: אם הוקופים „יסולקו“ בשקט, — נתנן הפקודה להסתערות; אבל בכל מקרה יש להסתער רק אחרי שתשמע היריה הראשונה (גם אם הוקופים יתגדו). זוג אחד של זקופים „סולק“ בשקט. כעבור יבוע שעה — גם הווג השני. מסתירים לאורך הקירות המסומנים. הולכים זוגות זוגות, כדי לעזור זה לזה. פקודת הפעולה: לעבור את הגדר ולרוץ אל החלונות; להשליך פצצות לחלונות.

הקפיצה היא בתוך שלג. אין שומעים דבר; רק אם משהו נתקל, בתברו, תוך כדי קפיצה, נשמע קול לחש: „לעזאזל“. בחלונות אחדים נראה אור משרות נפסקות. זה גוה.

השקט נפסק. נשמע ניפוץ זנגיות, ואחר-כך התפוצצויות, הפצצות גופלות כו אחר זו. צעקות איומות בפנים הבית.

בקומה העליונה נפתחים החלונות. נשמעות יריעות אקדה: הקצינים הגרמנים התעוררו. מי שהוא מהפרטיונים משיב ביריות רובה. אבל אחד הוורקים המעולים הצליח לזרוק פצצה לחלון למעלה, וזהו הסיום.

יותר ממאה פצצות התפוצצו בבית הזה. יותר מעשרה גרמנים נשארו שסועים. „בעד מריוויה“. „בעד התבר“.

את הנשק הגרמני (אנב, לא מצאנו כל נשק כבד) העמסנו על העגלה שהביאה את ה„מכסים“. לפנות בוקר — כבר הרחקנו מן המקום.

זה היה בשנת 1918.

ועתה קל לי לתאר את הפרטיונים של היום. עכשיו יש ביניהם בודאי לא צלף אחד בלבד. הצלף הלטי ההוא, אשר היה אתנו, היה מחונן ממבעו וגם ציד לפי מקצועו. עכשיו אפשר להכשיר צלפים. אין פרטיון יכול להרשות לעצמו להוציא תחמושת כתייל רגיל; אין מאתרי נבו מחסנים גדושים ואין לו אמצעי-הובלה גוהים. מי שמתכוון להיות פרטיון אסור לו להוציא כדורים לשוא.

יחידות קטנות של פרטיונים ודאי שאינן נושאות אתן גם כעת טכונות כבדות. המקלע והתת-מקלע — ביהוד האחרון — הוא הוא העוזר הנאמן של הפרטיון, ה„תומך“ העיקרי שלו. הפצצה מוסיפה להיות הנשק החשוב ביותר בקרב פנים-אל-פנים — נשק הפתעה מוכהק. כמקודם חשוב השימוש בסכין לשם הכנת פעולה בלי רעש.

והמקפיקה — בה כמעט לא תלו כל שנויים. השכלולים הם מכניים. רדיון יכול לספר ליחידה בעורף את רצון הפיקוד העליון. אנתנו, הפארטיונים של 1918, מרם ידענו את השימוש המוצלח בחומר-נפץ, במוקש. אבל: „בוא יבוא אחרי החוק ממני“.

